

DE UNDE SE POATE REPORNI
Notițe din Introducerea lui Davide Prospero
de la Întâlnirea internațională a responsabililor Comunione e Liberazione
La Thuile (AO), 26 august 2022

- *Discendi, Santo Spirito*

Bine ați venit! Îi mulțumesc personal fiecăruia dintre voi pentru că a venit aici ca să trăim aceste zile împreună, adunați din întreaga lume, după criza pandemiei și într-un moment cu siguranță delicat pentru istoria mișcării noastre.

Și Carrón a dorit să participe printr-un mesaj pe care m-a rugat să vi-l transmit și pe care îl citesc acum:

«Dragi prieteni, vă transmit un salut plin de afecțiune la începutul acestei Întâlniri internaționale a responsabililor, care vă adună din întreaga lume ca să faceți un nou pas pe calea deschisă de don Giussani. „Circumstanțele prin care Dumnezeu ne face să trecem sunt factor esențial, și nu secundar, al vocației noastre, al misiunii la care ne cheamă. Dacă creștinismul e vestea faptului că Misterul s-a întrupat într-un om, circumstanța în care cineva ia poziție în această privință, în fața întregii lumi, e importantă pentru definirea însăși a mărturiei” (L. Giussani, *L'uomo e il suo destino. In cammino [Omul și destinul său. Pe drum*, n. tr.], Marietti 1820, Genova 1999, p. 63).

M-a uimit să văd această sugestie a lui don Giussani întrupată într-un grup de bolnavi cu care m-am întâlnit recent. Am fost impresionat să constat că darul Spiritului dăruit lui don Giussani le permite prietenilor noștri suferinzi care îl urmează să înfrunte boala, și chiar și moartea, cerți de iubirea Tatălui, căruia îi răspund prin ascultare, abandonându-se în mâinile sale cu o bucurie care-i surprinde pe cei care-i văd trăind așa această circumstanță a drumului lor.

În bolnavii noștri am văzut strălucind o frază a lui von Balthasar care m-a însoțit în această perioadă: „încrederea originală [a lui Isus] în Tatăl, netulburată de niciun fel de suspiciune, se bazează pe comuniunea Spiritului Sfânt cu Tatăl și Fiul: Spiritul menține vie, în Fiu, imperturbabila încredere datorită căreia, orice dispoziție a Tatălui [...] va izvorî întotdeauna din iubire [din iubirea Tatălui], căruia acum, având în vedere că Fiul a devenit om, va trebui să-i răspundă cu obediență umană” (H.U. von Balthasar, *Se non diventerete come questo bambino [Dacă nu veți deveni precum acest copil*, n. tr.], Piemme, Casale Monferrato-AL 1991, p. 31).

Chiar această „imperturbabilă încredere” s-a maturizat în cei care au urmat întâlnirea care a marcat pentru totdeauna viața noastră, scufundați într-un loc – viața mișcării – care a făcut ca Cristos să ne devină familiar făcându-ne să experimentăm, împreună cu don Giussani, că „bucuria cea mai mare a vieții omului e aceea de a-l simți pe Isus Cristos viu și palpitând în trupul propriului gând și al propriei inimi” (21 decembrie 1946, în L. Giussani, *Lettere di fede e di amicizia ad Angelo Majo [Scrisori de credință și de prietenie către Angelo Majo*, n. tr.], San Paolo, Cinisello Balsamo-MI 2007, p. 53).

Vă urez ca întâlnirea voastră, veniți din întreaga lume în anul centenar al nașterii lui don Giussani, să fie dominată de recunoștința față de Spiritul Sfânt care ni l-a dăruit. Să recunoaștem cu simplitate în inimi că darul carismei la care fiecare dintre noi este părtaș este ca să ne ajute să trăim orice circumstanță în viața Bisericii cu conștiința la care sfântul Ioan Paul al II-lea îi rechemă pe preoții mișcării: „O mișcare autentică există așadar ca un suflet care alimentează din interior Instituția. Nu e o structură alternativă acesteia. În schimb, este sursa unei prezențe care îi regenerează continuu autenticitatea existențială și istorică. Preotul trebuie, deci, să găsească într-o mișcare lumina și căldura care să-l facă capabil de fidelitate față de Episcopul său, care să-l facă disponibil în fața îndatoririlor provenite din partea

Instituției și atent la disciplina ecleziastică, astfel încât să fie mai rodnică atât vibrația credinței sale, cât și gustul fidelității sale” (*I movimenti nella missione della Chiesa. Tre discorsi di Giovanni Paolo II [Mișcările în misiunea Bisericii. Trei discursuri ale lui Ioan Paul al II-lea, n. tr.]*, supl. la «Litterae Communionis-CL», n. 11/1985, p. 25).

În același mod, fiecare dintre noi este chemat să surprindă fertilitatea propriei credințe și gustul fidelității față de Misterul prezent, ascultând de cel pe care Biserica ni l-a indicat spre a-l urma acum, Davide, pentru unitatea mișcării, și pregătindu-ne să primim ceea ce papa Francisc ne va spune cu ocazia audienței din 15 octombrie. În toți acești ani am încercat să slujesc mișcarea prin responsabilitatea care mi-a fost încredințată, urmând eu, în primul rând, semnele Misterului în acțiune în marea noastră Fraternitate. Iar acum doresc să continui să servesc unitatea noastră ca unul oarecare dintre voi.

„Cum ai verificat în aceste luni invitația de a-ți asuma personal responsabilitatea Carismei? Ce descoperiri și ce întrebări au ieșit la iveală?” Întrebările pe care Davide le-a identificat pentru AIR sunt determinante pentru vocația noastră. De răspunsul pe care fiecare îl va da, depinde, de fapt, definirea misiunii la care Domnul ne cheamă în Biserică și în lume.

Voi oferi zilele mele pentru aceia dintre voi pe care-i cunosc și pentru cei mulți pe care nu i-am întâlnit niciodată, dar pe care îi simt la fel de prieteni pe drumul către Destin.

Tovarășul vostru de drum, Julián Carrón».

Acum cântăm împreună!

Cântec: *La strada*¹

Ceea ce urmează să fac nu e o simplă introducere. În seara aceasta aș dori să recapitulez într-o lumină care arată în perspectivă toate chestiunile fundamentale care au apărut anul acesta în cadrul dramaticității evenimentelor pe care le-am trăit, ca să încercăm să revigorăm conștientizarea noastră și, deci, și pe cea a prietenilor noștri, cărora le vom povesti rodul acestor zile legat de ceea ce circumstanța prezentă, istoria noastră și Biserica ne cere ca datorie în această fază a vieții mișcării noastre, și pentru a ne da seama de factorii care pot asigura mai bine condițiile pentru continuitatea acestei istorii.

Munca pe care o vom face zilele astea va fi tocmai cea care pornește de la lucrurile pe care le vom spune în seara aceasta și de la ceea ce s-a trăit anul acesta, discutând apoi între noi ca să ajungem la o sinteză care să ajute pașii următori. Deci, putem considera această Întâlnire internațională de responsabili ca un moment care are o misiune istorică; voi, aici, aveți o misiune istorică pentru mișcarea noastră. Voi dezvolta șase puncte.

1. Întrebarea de la care să repornim: de ce anume suntem agățați?

«Circumstanțele prin care Dumnezeu ne face să trecem sunt factor esențial, și nu secundar, al vocației noastre».² Tocmai am ascultat asta în mesajul lui Julián.

Mi se pare că aceste cuvinte ale lui don Giussani – cuvinte pe care adesea ni le-am repetat în ultimii ani – dobândesc, în lumina momentului pe care-l trăim la nivel de mișcare, o greutate și o intensitate deosebite. Într-adevăr, dacă ne uităm la anul pe care l-am trăit, nu putem să nu recunoaștem (cred că în această privință suntem cu toții de acord) că circumstanțele prin care Dumnezeu ne-a făcut să trecem au fost de așa natură încât au zguduit luntrea companiei noastre, atât de mult, încât, în mulți dintre noi a

¹ C. Chieffo, «La strada», în *Canti*, Soc. Coop. Ed. Nuovo Mondo, Milano 2014, p. 241.

² L. Giussani, *L'uomo e il suo destino. In cammino, Marietti 1820*, Genova 1999, p. 63.

generat tulburare și dezorientare, în unii chiar amărăciune și chiar furie. Atunci e mai presant ca niciodată să ne întrebăm: în ce sens această circumstanță particulară prin care trecem este factor esențial al vocației noastre, adică are în sinea ei cuvintele pe care Misterul vrea să ni le spună, un apel, o chemare pe care Misterul ne-o adresează? Ce anume a vrut să ne spună Misterul prin tot ceea ce s-a întâmplat și ce răspuns ne cere?

Sunt sigur că fiecare dintre voi a dezvoltat sau e pe punctul de a dezvolta un răspuns personal la aceste întrebări, și sper tocmai ca rodul acestei munci să poată ieși la iveală în întâlnirile de grup pe care le vom face împreună, astfel încât să ne îmbogățim cu toții, fie că este vorba de răspunsuri la care a ajuns cineva, fie că este vorba de întrebări sau neclarități care sunt încă vii. Suntem aici ca să ne ajutăm să mergem înainte, și niciunul dintre noi – cu siguranță eu nu – nu are deja toate răspunsurile la degetul mic.

Acestea fiind spuse, aș vrea să încep prin a scoate în evidență un prim răspuns fundamental, care e acesta: în vremuri de furtună, când pare că totul fluctuează, suntem constrânși să ne întrebăm de ce anume suntem cu adevărat agățați, pe ce se sprijină speranța noastră. Ne-a amintit-o, în felul său atât de sugestiv, părintele Lepori când, la sfârșitul celei de-a doua lecții de la Exercițiile Fraternității, a zugrăvit, în fața ochilor noștri, imaginea sfântului Paul care, în lupta cu naufragiul navei pe care se afla, înțelege că, pentru a-i salva pe toți tovarășii săi, împreună cu sine, nu trebuie să facă decât un singur lucru: să rămână agățat de Cristos: «Paul se agață el însuși de Prezența Celui care este toată consistența sa. Și e liniștit și bucuros, fără o fărâmă de frică pentru că-i este de-ajuns Isus, Cel Înviat».³

Așadar, mi se pare că acestea sunt primele mari cuvinte pe care Domnul ni le-a spus și ni le spune prin „recentele zguduirii” aduse bărcii companiei noastre, cuvinte care de fapt sunt o întrebare: «Dar voi, de ce anume vă agățați *cu adevărat*?». Sau, și mai precis: «Ce anume vă este *cel mai drag* în experiența mișcării?». Nu am folosit cuvinte la întâmplare: este aceeași întrebare pe care imperatorul le-o adresează creștinilor în celebrul fragment din *Anticristul* lui Soloviov: «„Oameni ciudați... spuneți-mi voi înșivă, oh, creștinilor [...], ce anume vă este cel mai drag la creștinism?”. Atunci s-a ridicat în picioare starețul Ioan și a răspuns cu blândețe: „Mare stăpân! Ceea ce ne este cel mai drag în creștinism e Cristos însuși. El însuși și tot ceea ce vine de la El”».⁴

Parafrazând cuvintele starețului, cred că și noi trebuie să spunem: ceea ce ne este cel mai drag la mișcare este Cel care este origine, izvor și consistență a acestei vieți, adică Isus Cristos. Dacă suntem atât de atașați de don Giussani – și suntem cu înverșunare! – e tocmai pentru că nimeni nu ni l-a făcut atât de familiar pe Cristos cum a făcut-o el, ne-a făcut să experimentăm corespondența dintre realitatea lui Cristos și așteptarea profundă a inimii noastre, a umanității noastre. În același mod, dacă suntem atât de atașați de toți acei fii ai lui Gius care ne-au introdus în experiența carismei CL – aici nu mă gândesc doar la Julián, și profit de ocazie ca să-i mulțumesc pentru mesajul pe care ni l-a trimis, ci mă gândesc și la numeroșii bărbați și femei care și-au dat viața pentru a comunica altora frumusețea întâlnirii trăite (vreau să citez, ca să rămânem în mediul Robilor lui Dumnezeu, pe Enzo Piccinini și pe Andrea Aziani) și care încă și-o dau – deoarece prin ei, prin ochii și vocea lor am putut întâlni privirea și vocea Celui care le-a schimbat lor viața, adică, în ultimă instanță, acel bărbat din Nazaret, care e unicul care poate spune despre sine: «Eu sunt Viața vieții tale».

2. «Cristos, viața vieții»: în miezul Evenimentului care ne-a acaparat

³ M-G. Lepori, *Cristos viața vieții*, supl. la *Tracce*, n. 6/2022, p. 65.

⁴ Cfr. V. Soloviov, *I Tre dialoghi e Il racconto dell'Anticristo*, Marietti 1820, Genova-Milano 1975, p. 190.

În don Giussani noi nu am întâlnit doar un om extraordinar. Fără dubii – cine l-a cunoscut știe foarte bine – el a fost și asta. Dar noi nu suntem aici, azi, *pentru asta*. Noi suntem aici deoarece acest om – cu siguranță prin și cu ajutorul a tot ceea ce era el, temperament, sensibilitate, inteligență, privire, voce – a știut să ne comunice cel puțin o parte din uimirea cu care el se alimenta, acea uimire care, atunci când vorbea – mulți dintre noi ne amintim – era ca și cum i s-ar fi scurs din ochi: uimirea mișcată pe care el o avea *în fața evenimentului lui Cristos*, simțită și recunoscută ca împlinire a setei infinite de adevăr, de frumusețe, de iubire, de viață care ardea în inima sa, și deci ca sursă a unei priviri pline de pietate emoționată în fața misterului inimii oricărui om pe care-l întâlnea. Permiteți-mi să vă recitesc încă o dată cuvintele cu care însuși don Giussani a descris ziua, clipa în care evenimentul lui Cristos i-a cuprins și i-a schimbat pentru totdeauna viața:

«Cum scrie Camus în *Carnetele* sale: „Nu prin scrupule se dezvoltă omul; măreția vine prin harul lui Dumnezeu, la fel ca o zi frumoasă». Pentru mine totul s-a întâmplat ca surpriza unei «zile frumoase», când un profesor de clasa a IX-a – aveam 15 ani – a citit și a explicat prima pagină din Evanghelia după sfântul Ioan. Atunci era obligatoriu să se citească această pagină la sfârșitul fiecărei liturghii, așa că o auzisem de mii de ori. Dar veni și «ziua cea frumoasă»: totul este har. Cum spune Adrienne von Speyr, „harul ne inundă: asta constituie esența sa [harul este Misterul care se comunică; esența comunicării Misterului e faptul că ne inundă, ne copleșește]. El nu clarifică pas cu pas, dar iradiază lumina sa asemeni soarelui. [...] După patruzeci de ani, citind acest fragment al lui von Speyr, am perceput ceea ce mi s-a întâmplat atunci când acel profesor a explicat prima pagină a Evangheliei după sfântul Ioan: „Cuvântul lui Dumnezeu, adică ceea ce dă viață tuturor lucrurilor, s-a făcut trup», spunea «de aceea, frumusețea s-a făcut trup, bunătatea s-a făcut trup, dreptatea s-a făcut trup, iubirea, viața, adevărul s-a făcut trup: ființa nu se află într-un hyperuraniu platonice, s-a făcut trup, e unul printre noi». [...] Iată, asta e tot. Fiindcă viața mea, de foarte tânăr, a fost literalmente acaparată de asta: atât ca memorie care în mod stăruitor îmi copleșea gândirea, cât și ca imbold către o reevaluare a banalității cotidiene. Clipa, de atunci, nu a mai fost banalitate pentru mine».⁵

Iată, carisma care ne-a cucerit are legătură în primul rând și mai mult decât toate cu experiența aici descrisă de don Giussani. Desigur, am putea sta ore întregi să descriem în detaliu excepționalitatea personalității umane a lui don Gius, și e chiar important s-o facem, dacă e adevărat că nu există în mod abstract carisma mișcării, ci ni s-a comunicat prin umanitatea și chiar prin temperamentul⁶ unui om anume. În același timp, îmi dau seama tot mai mult că e ca și cum cuvântul «carismă» ar conține o ambiguitate, cel puțin pentru auzul unui laic ca mine și a majorității aici prezente, care nu mâncăm pâine și teologie la micul dejun. În limbajul comun, de fapt, cine are „carismă”, o persoană „carismatică”, e cineva care atrage după sine, un lider înăscut, cineva care știe să fascineze. Desigur, în cuvântul «carismă» așa cum îl folosim între noi este conținută inclusiv această idee. Cuvântul «carismă» indică, de fapt, în accepțiunea giussianiană și, aș adăuga, eclezială a termenului, un mod deosebit de a trăi, simți, spune și comunica credința Bisericii care, tocmai datorită accentului care îi este specific, adună, rezultă atrăgătoare și generează, în consecință, un popor.⁷ Dar, tocmai: ceea ce aici e chiar decisiv nu e atât

⁵ L. Giussani, «Cum ia naștere o mișcare», în Id., *L'avvenimento cristiano. Uomo Chiesa Mondo [Evenimentul creștin. Om Biserica Lume, n. tr.]*, Bur, Milano 2003, p. 31-33.

⁶ Cfr. L. Giussani, *Dal temperamento un metodo [Din temperament derivă o metodă, n. tr.]*, Bur, Milano 2002.

⁷ Cfr. L. Giussani-S. Alberto-J. Prades, *Generând urme în istoria lumii*, Fraternità di Comunione e Liberazione 2019, p. 96-97. Legat de acest aspect ne spunea părintele Lepori la Exercițiile Fraternității: «Dacă ne gândim bine, vedem că, în fond, fiecare carismă eclezială este o modalitate deosebită, o întrupare deosebită, a transmiterii către om a chemării lui Cristos la libertate, astfel încât cel care e atins de ea să se poată ridica, la fel ca Maria din Betania care s-a ridicat din durerea ei mută, ca să ajungă la prezența Celui Înviaț [...]. Fiecare carismă, pentru cine e implicat în ea, e purtătoarea farmecului acestei

farmecul personalității excepționale a „carismaticului”, ci *farmecul lui Cristos* pe care, persoana carismaticului, chiar și prin intermediul și datorită forței de atracție care îi este dăruită, știe să-l retrezească în cei care-l întâlnesc și îl urmează. Poate părea ceva evident, dar merită să ne repetăm acest lucru. Așa cum a spus atunci cardinalul Ratzinger în omilia sa memorabilă cu ocazia funeraliilor lui don Gius, dacă noi îl venerăm atât de mult pe don Giussani, este așa, paradoxal, tocmai datorită faptului că, gândindu-ne la el, ne gândim la un om care s-a consumat total pentru a ne conduce nu la sine, ci la Cristos, la acel om din Nazaret care-i umezea ochii atunci când vorbea despre el. Și, într-adevăr, Ratzinger spuse: «Călăuzind persoanele – tocmai – nu la el însuși, ci la Cristos, a câștigat inimile, a ajutat ca lumea să fie mai bună, a ajutat la deschiderea ușilor lumii ca să coboare cerul».⁸

3. De la farmecul unei întâlniri, la judecata credinței

Vreau să mă opresc încă puțin la acest punct, deoarece consider că are implicații mai profunde decât pare, nu doar asupra modului nostru de a înțelege ce este carisma, adică asupra funcției, asupra scopului pentru care Misterul a generat-o și ne-a făcut s-o întâlnim, dar și asupra modului nostru de a înțelege conținutul experienței pe care vrem să ne ajutăm s-o trăim.

Înainte de toate, așa cum am învățat,⁹ carisma a fost și este pentru fiecare dintre noi, la nivel existențial, modalitatea concretă prin care evenimentul lui Cristos ne-a cuprins, a devenit interesant și relevant în viața noastră. Se poate spune: carisma este chipul uman prin care evenimentul lui Cristos ne-a ieșit în întâmpinare, fascinându-ne. La început se află întâlnirea cu fascinația unei prezențe umane diferite, care, în mod misterios și totodată irezistibil corespunde inimii, fără să poți spune de ce. De câte ori nu ne-a ajutat don Giussani să înțelegem importanța decisivă a acestui început în dinamica credinței, ajutându-ne să ne identificăm – cu acea acuitate unică a sa de a pătrunde la nivel psihologic – cu experiența pe care Ioan și Andrei au trăit-o în prima întâlnire cu Isus.¹⁰

Dar această fascinație inițială e tocmai un *inceput*, adică punctul de pornire al unui drum, *nu punctul de sosire*. Mai bine spus, în acest început se află deja totul, dar în forma unei semințe care trebuie să se dezvolte, trebuie să crească, trebuie să ajungă la o conștientizare explicită a conținutului fascinației experimentate, adică *a motivelor fascinației*. De câte ori don Giussani n-a ripostat asupra faptului că înșiși discipolii, deși erau certși chiar de la început că l-au întâlnit pe Mesia,¹¹ nu înțeleseseră mare lucru din *Cine* era cu adevărat Isus, adică ce anume însemna cu adevărat faptul că el era *Mesia*!? Chiar și pentru ei, care deși întâlniseră umanitatea cea mai excepțională care a existat vreodată pe fața pământului, «Semnul semnelor»¹² - cum îi spunea don Gius –chiar și pentru ei, care erau în fața umanității Fiului lui Dumnezeu în persoană, a fost necesar un drum – un drum alcătuit inclusiv din corectări, adică din demolarea interpretărilor lor parțiale – pentru ca, în sfârșit, să poată ajunge, mulțumită ajutorului

---

chemări, farmec deoarece corespunde la tot ceea ce dorește inima mea chiar și fără s-o știe. Carisma pe care Dumnezeu a ales-o pentru tine e aceea în care această chemare ajunge la tine cu mai multă frumusețe, concretețe și adevăr» (M.-G. Lepori, *Cristos viața vieții*, op. cit., p. 58-59).

⁸ J. Ratzinger citat în A. Savorana, *Vita di don Giussani [Viața lui don Giussani, n. tr.]*, Bur, Milano 2014, p. 1189.

⁹ «Carisma este modul prin care Evenimentul ajunge la tine. Tu ești un paralytic; ajunge până la tine, și tu, pentru toată viața ta vei porni de la acea amintire [...]: chipul tău, caracterul tău va fi modelat, adică intensificat, evidențiat de acea amintire. [...] Și carisma ajunge până la tine întotdeauna prin niște cuvinte, printr-un discurs, prin – mai precis – printr-o întâlnire. O întâlnire: tu ai întâlnit această companie; aceasta este modalitatea prin care misterul lui Isus [...] a bătut la ușa casei tale» (L. Giussani, «În acea privire», în Id., *Dal temperamento un metodo*, op. cit., p. 7).

¹⁰ Cfr. L. Giussani, «A-l recunoaște pe Cristos» în Id., *Il tempo e il tempio. Dio e l'uomo [Timpul și templul. Dumnezeu și omul, n. tr.]*, Bur, Milano 2014, p. 37-74.

¹¹ In 1,41.

¹² Cfr. L. Giussani, «Semnul Semnelor», *Tracce*, n. 3/1998, p. I-VIII.

Spiritului, la o judecată de credință matură, acea judecată de credință care-l face pe sfântul Paul să spună: «Această viață, pe care eu o trăiesc în trup, o trăiesc în credința Fiului lui Dumnezeu, care m-a iubit și s-a dat pe sine pentru mine».¹³ Dacă nu se ajunge aici, dacă fascinația umană a celui pe care l-am întâlnit nu ne duce până aici, adică la a cunoaște tot mai bine și a spune tot mai ușor Tu acelui «bărbat blondin»¹⁴ - cum îndrăznește să-l numească Giussani, aproape că ne oferea o percepție vie a trăsăturilor inconfundabile ale persoanei lui Isus -, acel om care este Dumnezeu devenit om „*pentru mine*”, atunci e ca și cum acea fascinație ar rata ținta. Permiteți-mi să vă citesc cel puțin unul dintre multele fragmente în care don Giussani descrie acest itinerariu:

«Întâlnirea – de la care pornește imaginea convingătoare a lui Cristos, în care se intuiește că Cristos este ceva care e pertinent vieții, care este interesant pentru viață – este cu o companie sau chiar și cu o singură persoană, nu întrucât înțelegi că acolo este Cristos, ci întrucât te face să spui: „Dar cum de sunt așa ăștia?”. Și ulterior, auzindu-i spunând „Domnul este printre noi, de asta suntem așa” începi să înțelegi că poate chiar e adevărat ceea ce spun. [...] Astfel, întâlnești o companie și spui: „Dar, uite cum sunt ăștia!”. Și ăștia spun: „E Isus Cristos, trebuie luată Împărtășania”, și tu te pui și iei Împărtășania ca să mergi cu ei, și începi să auzi și, reauzind și tot auzind, la un moment dat spui: „Eh! Trebuie să fie chiar așa, e altceva aici”. Și atunci are loc pasul – și vai și amar dacă nu are loc – acest altceva înepă să dobândească o solemnitate care o depășește chiar și pe cea a companiei; atunci compania devine stabilă, sigură. Deci, tu o iei pe drumul ăsta întâlnind un coleg, o colegă, sau văzând un grup, care are ceva interesant și îl urmezi. Și auzi că ăștia spun că de aia sunt interesați pentru că „E Domnul aici”; și te iei după ei, un pic curioasă, dar fără să fii definită de acel lucru, fără să fii determinată de acel lucru. La un moment dat, însă, această evocare crește tot mai mult [...]; și ești tot mai impresionată de faptul că oamenii îți spun: „Uite, noi suntem împreună pentru ăla”. Acesta este un salt calitativ față de impresia inițială; atunci începi să-l iei în serios pe ăla: în timp ce înainte nu mergeai să te împărtășești, acum te duci și te împărtășești chiar în fiecare zi, sau spui rugăciunile în fiecare zi. Cu cât urmezi cu mai multă continuitate această evoluție, cu atât mai mult Isus devine mai important decât toate chipurile laolaltă. Ba mai mult, devine atât de important încât înțelegi că fără ăla fețele ar dispărea și tu te-ai „sătura”!. [...] Compania spune: „Suntem împreună pentru ăsta”; cineva poate să nu ia în serios acest lucru și se mulțumește cu compania, îi place compania; nu se uită la această motivație. După o vreme, vă jur că părăsește și compania! Fiindcă o realitate, dacă nu are un motiv adecvat, dispare. Motivul adecvat al companiei noastre este ceva altceva».¹⁵

Ultimele cuvinte ale acestui citat din Giussani mi se pare că ne ajută să ne concentrăm asupra importanței răsturnări negative a situației. Și anume: e normal ca la început semnul fermecător prin care Misterul mi-a venit în întâmpinare să fie impunător din punct de vedere afectiv, mai captivant din punct de vedere afectiv decât chiar Misterul al cărui semn este semnul. Dar dacă *în timp* lucrurile nu se schimbă, adică dacă nu are loc acel pas pe care-l descrie Giussani aici, pasul datorită căruia «Isus devine *mai important* decât chipurile» celor cărora totuși le dărez viața (fiindcă m-au condus la El!), atunci încep să apară problemele. E ca și cum eu, care am 50 de ani, m-aș încăpățâna să vreau să am cu mama mea același tip de relație pe care-l aveam cu ea când eram de 2 sau 3 ani. E normal ca pentru un copil de 2 ani mama să fie totul. Dar dacă rămâne la fel atunci când copilul a devenit un ditamai bărbatul de cincizeci de ani, cum sunt eu, ei bine, atunci înseamnă că ceva, în procesul educativ, s-a blocat.

¹³ Gal 2,20.

¹⁴ L. Giussani, *L'attrattiva Gesù* [Atractivitatea Isus, n. tr.], Bur, Milano 1999, p. 141.

¹⁵ L. Giussani, «Tu» (*o dell'amicizia*) [«Tu» (*sau despre prietenie*)], Bur, Milano 1997, p. 175-176.

De câte ori don Giussani ne-a atras atenția la reala posibilitate a acestei opriri la farmecul semnului! Sigur, el ne-a repetat mereu că prin semn întâlnim Misterul, până ce-a ajuns să spună – o expresie amețitoare! – că «semnul și Misterul coincid».¹⁶ Dar a spune *co-incid* înseamnă să spui *cad împreună*, adică Unul îmi iese în cale *prin* celălalt, nu că sunt *identici*. Dacă se pierde din vedere faptul că între semn și Mister există nu doar asemănare și participare, dar și diferență – ba mai mult, o *infinită* diferență –, atunci semnul încetează să mai fie semn și devine idol. Semnul e semn dacă mă duce dincolo de sine, adică dacă mă ia de mână și mă conduce să cunosc și să iubesc tot mai mult acel Mister, adică pe acel Isus Cristos a cărui semn este compania – ca să folosesc o altă expresie celebră a lui Giussani –, semn «neîmplinit, aproximativ, analogic».¹⁷

În acest sens, textul pe care tocmai l-am citat m-a impresionat și datorită unui alt indiciu, pe care-l consider prețios: ce anume înseamnă că semnul uman, prin farmecul său, în timp ce mă atrage la sine, în același timp mă împinge mai departe, mă lansează spre o realitate care îl excedă, adică Cristos însuși? Cu siguranță înseamnă multe lucruri, nu vreau să-ncep acum să fac o listă. M-a impresionat că, aici, Giussani face referire la Împărtășanie, la Euharistie: «În timp ce înainte nu mergeai să te împărtășești, acum te duci și te împărtășești chiar în fiecare zi».¹⁸ M-a impresionat această menționare, fiindcă e ca și cum ar fi făcut mai multă lumină asupra raportului dintre semn și Mister, dintre fascinația carismei și raportul cu Cristos despre care vorbim. De fapt, ce anume e așa extraordinar să mănânci o bucată de pâine? În aparență, nimic. Și chiar să știi că bucată aia de pâine e trupul lui Isus Cristos, așa cum Biserica ne învață dintotdeauna, cred că azi n-ar avea un efect prea mare asupra mea, adică ar stârni foarte puțin interes, curiozitate, emoție în mine, dacă eu n-aș fi trăit o întâlnire care să-l fi făcut pe acest Isus Cristos o prezență vie în viața mea – făcând astfel interesantă, chiar vitală, acea bucată minusculă de pâine pe care o înghit când mă împărtășesc –.

Întâlnirea cu carisma mișcării a fost cea care a făcut ca Cristos să-mi devină familiar. De aceea, lui don Giussani și mișcării, eu le datorez literalmente totul. În același timp, cu cât avansez în vârstă, cu atât mai

---

¹⁶ Dintre multele intervenții în care Giussani a vorbit despre această temă, a se vedea, de exemplu: L. Giussani, «*Ogni cosa: Mistero e segno*» [«*Fiecare lucru: Mister și semn*», n. tr.], *Tracce*, n. 6/1999, p. I-XVI; a se vedea și L. Giussani, «Misterul și semnul coincid», în Id., *Affezione e dimora* [Afecțiune și sălaș, n. tr.], Bur, Milano 2001, p. 239-259.

¹⁷ «Să fim atenți pentru că Isus printre noi poate fi originea întregii lumi pline de umanitate, de bucurie și prietenii, de rațiuni impecabile la nivel formal și de ajutor formal, dar inclusiv pline de ajutor concret din punct de vedere material, pe care e gata să ni-l ofere [...], dar Isus ar putea fi redus la „portretul unei femei frumoase sculptat în propria-i stelă funerară”. Dacă Isus ar veni aici, în tăcere – *softly* – și s-ar așeza acolo, pe-un scaun, lângă ea, și toți la un moment dat ne-am da seama, nu știi în câți dintre noi uimirea, recunoștința, bucuria ... nu știi în câți dintre noi afecțiunea ar fi cu adevărat spontană, deși fiecare păstrează o anumită conștiință de sine. [...] Nu pot să iubesc fără ca această notificare, memorie și adorație și ascultare și discipolat și urmare și privire avidă de a învăța și voință de sacrificiu până la moarte cu care mă gândesc la tine, te privesc, te urmez, fără ca toate astea să nu devină concrete, atât de concret încât tu să fii, o Doamne, cel pe care-l iubesc: Tu ești, Doamne, cel pe care-l iubesc. „Ce dorește omul mai arzător decât adevărul?” Ce este adevărul? Un om prezent, un om prezent: nu poate fi dezlipit sau spălat de înfățișarea frumoasă și bucuroasă a companiei chipurilor care ar trebui să fie semnul Lui de-abia schițat! Asta se întâmplă atunci când i se spune „Tu” realmente, cu toată conștiința *eu*-lui: cu cât cineva e mai conștient de sine, cu atât mai puternică, mai mare, mai adevărată, mai simplă și mai pură e devoțiunea față de El [...]. Această companie este semnul – neîmplinit, aproximativ, analogic, pentru că semnul este toate aceste lucruri – al unei realități din altă lume! [...] Prezența lui Cristos în lume este miracolul companiei noastre. Dar acesta este vârful care iese la suprafață al unui semn care „se scufundă unde este mai adevărat” sau, și mai bine, este vârful unui semn care în tot restul naufragiază în semnificația comună, în tot restul naufragiază în naturalețea comună. De aceea, cu cât se iubește mai intens, mai preferențial – în fine, acolo unde iubirea înseamnă a spune „eu” cu un elan pe care ceilalți nu-l cunosc, sau a spune „tu” cu un elan pe care ceilalți nu-l cunosc –, nu este vorba de a amortiza greutatea prieteniei noastre, de a înțețoșa eficacitatea plină de ochi, de buze și de chip, de cuvânt, de cântec, de inimă ale unei companii frumoase ca aceasta, dar e ca un soi de tensiune exasperată – a tot ceea ce am menționat și care formează compania noastră – de a striga numele tău, o, Cristoase: „Mulțumesc că Te-ai arătat și că Te-ai așezat aici”» (L. Giussani, *L'attrattiva Gesù*, op. cit., p. 150-153).

¹⁸ L. Giussani, «*Tu*» (*o dell'amicizia*), op. cit., p. 176.

mult înțeleg că există cumva un revers al medaliei, care nu e mai puțin important decât ceea ce am spus mai înainte. Aș spune așa: de care Cristos m-a apropiat întâlnirea cu carisma? Cristosul lui Giussani? Există oare un Cristos al lui Giussani – sau un Cristos al mișcării –, un Cristos care poate fi experimentat făcând abstracție de Euharistie sau de învățătura despre El pe care o primesc prin Biserică? Evident nu: Isus-ul de care Giussani m-a făcut să mă îndrăgostesc, este Isus-ul pe care-l întâlnesc în modul cel mai intens și mai eficace tocmai în Euharistie, chiar și atunci când preotul care mi-l întinde este omul cel mai antipatic și mai meschin pe care-l cunosc.¹⁹

Așadar, nu există nicio opoziție – ne-a învățat același don Giussani,²⁰ și ne-a amintit-o Carrón în mesajul său pe care l-am citit la început – între iubirea pentru carisma pe care am întâlnit-o și stima față de tot ceea ce putem numi *dimensiune instituțională* a Bisericii, care include nu doar magisterul plin de autoritate al Papei și al episcopilor, dar și sursele obiective ale experienței și ale cunoașterii lui Cristos, al căror străjer este Biserica: cuvântul lui Dumnezeu și Sacramentele. Nu există opoziție, spuneam, pentru că harul carismei care ne-a cuprins nu înlocuiește, și cu atât mai puțin n-ar trebui să ne facă să disprețuim valoarea acestor alte „semne” sau „instrumente”, dorite de însuși Domnul ca stradă sigură spre El. Mai degrabă, ar trebui să ne ajute să fim capabili să apreciem *de o sută de ori mai mult* valoarea acestor instrumente. De exemplu, eu nu cred că aș fi avut vreodată chef să citesc evangheliile sau scrisorile sfântului Paul, dacă nu l-aș fi auzit pe Giussani citind și comentând evanghelia – prima mea întâlnire adevărată a avut loc ascultându-l pe don Giussani citind Evanghelia după Ioan la Exercițiile CLU –. Dar asta nu înseamnă că, pentru mine, cuvintele lui Giussani sunt mai presus de cuvintele lui Dumnezeu. Înseamnă mai degrabă că el a fost și este cel care m-a ajutat și mă ajută mai mult să pătrund sensul cuvintelor lui Dumnezeu, cel care le-a făcut să fie interesante și comprehensibile pentru mine. Același lucru e valabil pentru multe alte lucruri – mă gândesc la rugăciune, la gustul prieteniei, la judecata culturală, în sfârșit, la tot ceea ce este experiența noastră: sunt toate dimensiuni care aparțin vieții Bisericii ca atare, dar pe care întâlnirea cu carisma m-a ajutat să le înțeleg și să le trăiesc într-un fel fascinant pentru mine.

Ajung astfel la următorul și penultimul punct. Folosesc o expresie care acum 25 de ani era la modă și care apoi s-a pierdut un pic.

4. Co-esențialitate între instituție și carismă

---

¹⁹ Citim în *Iuvenescit Ecclesia*: «Așa cum a afirmat Ioan Paul al II-lea, „Adevăratele carisme nu pot decât să tindă spre întâlnirea cu Cristos în Sacramente”» (Congregația pentru Doctrina Credinței, Scrisoarea *Iuvenescit Ecclesia*, 12). A se vedea și: «Simt nevoia să reîncredințez Sfinției Voastre, ceea ce vibrează în inima mea mai tare ca niciodată, emoția cea mai profundă trezită de judecata cea mai autoritară și clară cu privire la această experiență a noastră de cincizeci de ani; este vorba de momentul în care Sfinția Voastră, în scrisoarea pe care mi-ați trimis-o în data de 11 februarie 2002 cu ocazia celei de-a XX-a aniversări a recunoașterii pontificale a Fraternității Comunione e Liberazione, ați scris: „Mișcarea a dorit și dorește să indice nu o cale, ci calea pentru rezolvarea dramei existențiale a omului. Calea este Cristos”. Nu doar că n-ați intenționat niciodată să „fondați” nimic, ci consider că genialitatea mișcării pe care am văzut-o născându-se este faptul de a fi simțit urgența de a proclama necesitatea de a reveni la aspectele elementare ale creștinismului, adică pasiunea faptului creștin ca atare în elementele sale originare, și atât» (L. Giussani, «În fidelitatea față de Magisteriu am vrut întotdeauna să conducem oamenii să-l descopere pe Cristos ca prezentă», Scrisoare din 26 ianuarie 2004 către Ioan Paul al II-lea, cu ocazia a cincizeci de ani ai Mișcării, *Tracce*, n. 4/2004).

²⁰ Don Giussani elaborează o aprofundare lungă și importantă a acestui subiect în *Generând urme în istoria lumii*, op. cit., p. 96-97, la care fac trimitere.

Vreau să fiu franc: dacă am vrut să insist pe ceea ce am numit răsturnare negativă a situației, cu accente apăsate în mod voit, e pentru că lunile trecute, cum am avut ocazia să mă plimb prin comunități și cum am primit multe scrisori din partea membrilor Fraternității, a trebuit să iau act – și cu oarecare tristețe – de faptul că, pentru unii dintre noi, a vorbi despre Biserica instituțională, Biserica Papei și a episcopilor, înseamnă a vorbi de o suprastructură care îngreunează viața prin reguli și învățături care au foarte puțin legătură, sau deloc, cu experiența trăită a credinței, cu experiența trăită a carismei. Cum să spun: pe de o parte, e viața, experiența de Cristos trăită, care are loc datorită fascinației unor „prezențe carismatice” care ne atrag și ne ajută să trăim; pe de altă parte, e autoritatea instituțională a Bisericii, cu normele ei și cu indicațiile doctrinale, care au foarte mică legătură, sau deloc, cu viața – chiar dacă, desigur, trebuie ascultată *obtoro collo*, pentru că dincolo de toate, suntem catolici! Bine, eu cred că trebuie să ne ajutăm să depășim din rădăcină această dihotomie, conștientă sau inconștientă, oricum ar fi, pentru că tocmai în acest punct, sau cel puțin mie așa mi se pare, tocmai în acest punct își are bazele dificultatea multora dintre noi de a înțelege pasul de maturitate pe care Biserica ni-l cere. E una din sarcinile pe care le avem în acest moment.

Încerc s-o spun așa: aici problema nu e atât un exces de emfază în privința elementului carismatic, ca și cum ar fi greșit să insistăm asupra faptului că experiența carismei se consolidează și crește urmând prezențe pline de autoritate, care ne atrag în virtutea maturității cu care trăiesc însăși carisma. Asta e corect și sfânt, chiar mai mult, fix așa a început totul. Ne-am spus asta de multe ori, și tocmai am repetat-o: creștinismul se comunică printr-o atracție. Problema, mi se pare, rezidă mai degrabă în faptul că acest factor se consideră – factorul atracție, să zicem – ca fiind unicul care contează, unicul care merită atenție, aproape că doar el ar conta în alimentarea raportului nostru cu Cristos și gustul nostru personal – chiar dacă îl numim, cu o accepțiune cel puțin aproximativă, „corespondență a inimii” – ar fi unicul criteriu pentru a stabili ceea ce e vocea lui Cristos și ceea ce nu este. Ei bine, permiteți-mi s-o spun: să gândim așa ceva nu poate fi decât o înșelăciune, o minciună, și nu pentru altceva decât pentru faptul că, așa cum am spus mai devreme, Cristosul de care carisma dăruită lui Giussani ne-a făcut să ne îndrăgostim nu este Cristosul închipuirii sale, și nici cel al fanteziei *noastre*, Cristosul interpretărilor noastre, ci este Cristosul care Și-a încredințat prezența reală în istorie și mărturia adevărată despre Sine lui Simon Petru și apostolilor, adică, tocmai, acelei realități pe care o numim «Instituție».²¹

Astfel ajungem să abordăm una din temele centrale la care, în perioada care urmează, suntem chemați să reflectăm un pic mai adânc decât am făcut-o până acum: mă refer la subiectul *co-esențialității* – ca să folosesc celebra expresie a lui Ioan Paul al II-lea, reluată apoi de papa Benedict și, în sfârșit, de scrisoarea *Iuvenescit Ecclesia* – dintre elementul instituțional și elementul carismatic în viața Bisericii.

Înainte de toate îmi permit să subliniez faptul că este vorba de o problemă oricum numai nu abstractă sau departe de viață, adică de experiența pe care o trăim în mișcare. De fapt, fie că suntem conșienți, fie că nu, modul în care concepem acest raport, raportul adică dintre funcția autorității în sensul instituțional al termenului și funcția autorității în sensul carismatic al termenului, determină, *de fapt* (și în măsură relevantă), semnificația pe care noi o atribuim unor cuvinte care au o importanță centrală în experiența

---

²¹ Citim în *Iuvenescit Ecclesia*: «Darul Spiritului în Biserică e legat de misiunea Fiului, care s-a împlinit în mod imposibil de întrecut, în misterul său pascal. [...] De aceea Spiritul Sfânt nu poate, în niciun fel, să introducă o economie diferită de cea a Logos-ului divin întrupat. [...] Legătura originară dintre darurile ierarhice, conferite prin harul sacramental al Ordinului, și darurile carismatice, distribuite în mod liber de Spiritul Sfânt, își are rădăcina ultimă în relația dintre Logos-ul divin întrupat și Spiritul Sfânt, care e mereu Spiritul Tatălui și al Fiului. Tocmai pentru a evita viziuni teologice echivoce care ar postula o „Biserică a Spiritului”, diferită și separată de Biserica ierarhică-instituțională, trebuie să repetăm faptul că cele două misiuni divine se implică reciproc în fiecare dar conferit Bisericii.» (Congregația pentru Doctrina Credinței, Scrisoarea *Iuvenescit Ecclesia*, 11).

pe care vrem să ne ajutăm s-o trăim: cuvântul «a urma» și cuvântul «autoritate».²² Ce anume înseamnă a *urma autoritatea*? Aceasta este problema adevărată, centrală, asupra căreia Biserica ne cere să facem un pas de *conștiință critică*, adică să privim din nou toată experiența noastră în profunzime.

Pe scurt, ce anume se înțelege prin co-esențialitatea darurilor ierarhice și carismatice (ca să folosesc terminologia din *Iuvenescit Ecclesia*)?

Ca să nu mă întind foarte mult – sper că vom avea ocazia să aprofundăm –, în acest sens aș vrea să fac trei observații scurte, care intenționează mai degrabă să deschidă decât să închidă discuția, sau, dacă se dorește, doresc să ofere niște direcții de reflecție.

Prima observație: prin co-esențialitate se înțelege faptul că darurile ierarhice (adică autoritatea instituțională) și darurile carismatice (carismele pe care Dumnezeu le conferă cui dorește *ad utilitatem*, adică pentru edificarea Bisericii) sunt «în relație reciprocă chiar de la originea lor».²³ Aici se spune că instituțiile și carismele nu doar că nu sunt opuse – atenție –, ci nu sunt nici pur și simplu juxtapuse, ca și cum fiecare ar putea da rod independent unele de altele, în mod paralel. Ca și cum cineva ar zice: «Da, în Biserică sunt ambele, e nevoie de ambele, instituție și carisme, dar fiecare acționează, edifică poporul creștin, pe cont propriu, independent una de cealaltă». Nu, co-esențialitate înseamnă că fiecare poate da rod numai – numai! – în comuniune cu celălalt, în sinergie cu celălalt, cu ajutorul celuilalt. Instituția, adică Biserica Papei și a episcopilor, are nevoie să fie alimentată și ajutată de forța dinamică și profetică a carismelor (amintiți-vă, cei care ați ascultat, intervenția cardinalului Marc Ouellet la congresul despre mișcări, din iunie 2022?),²⁴ pentru a da roade în misiunea sa. Pe de altă parte, carismele nu pot aduce cu adevărat rod, dacă nu se pun în slujba Bisericii călăuzite de Petru, dacă nu se lasă conduse și corectate.²⁵ Fiecare element are astfel nevoie de celălalt, niciunul dintre cele două – s-ar putea spune – nu aduce rod în mod „*solitar*”, aproape că pentru a fi eficient ar avea nevoie doar de harul care-i provine direct de la Dumnezeu: nu, fiecare – atenție, Biserica ne spune: chiar și Papa – are nevoie de *ajutorul* altor oameni ca el pentru a face să dea rod *darul său*.

Părintele Lepori, la Exercițiile Fraternității, a menționat această idee foarte frumos, vorbind de raportul dintre Petru și Ioan, «cel mai „carismatic”, cel mai mistic» dintre discipolii lui Isus, îndeosebi poposind la celebra scenă în care Petru și Ioan aleargă la mormânt, așa cum e ea redată în cea de-a IV-a evanghelie: «Toată manifestarea și acțiunile lui Cristos și ale Spiritului Sfânt pe care Cel Înviat îl suflă asupra discipolilor, toate carismele (deoarece carismele sunt viața Celui Înviat în viața Bisericii, în viața lumii), totul e cert dacă Petru confirmă acest lucru prin experiența sa cu Cristos prezent și viu. [...] Ioan, care era probabil cel mai „carismatic” dintre apostoli, cel mai acut, cel mai mistic, cel mai profetic, cel mai înflăcărat în iubire și în prietenia cu Cristos, departe de a fi considerat toate astea ca motiv de superioritate, a înțeles că în această alegere a Învățătorului a primatului lui Petru se afla calea sigură pentru a trăi carismele sale urmându-l pe Cristos. Deja când au mers la mormânt în dimineața de Paști, deși alergase mai repede decât Petru, Ioan se oprește și așteaptă. De ce? Pentru că vrea să intre în mormânt urmându-l pe Petru, vrea să creadă din interiorul unei urmări, așa cum a învățat urmându-l pe Isus însuși».²⁶

²² L. Giussani, *Si può (veramente?) vivere così?* [Se poate (într-adevăr?!) trăi așa?, n. tr.], Bur, Milano 2011, p. 215-222.

²³ Congregația pentru Doctrina Credinței, Scrisoarea *Iuvenescit Ecclesia*, 10.

²⁴ „Mișcări și noi comunități”, *formare despre carisme, sesiunea de după-masă, clonline*, 20 iunie 2022.

²⁵ Citim în *Iuvenescit Ecclesia*, care citează Constituția dogmatică *Lumen Gentium*, 7: «În privința sfințirii fiecărui membru al Poporului lui Dumnezeu și în privința misiunii Bisericii în lume, dintre diferitele daruri, „cel mai important este harul Apostolilor, sub a căror autoritate Duhul însuși îi așează și pe carismatici”».

²⁶ M.-G. Lepori, *Cristos viața vieții*, op. cit., p. 60-61.

Pe de altă parte, Petru e nevoit nu doar să recunoască marile carisme pe care Domnul i le-a dat lui Ioan, ci de-a dreptul are nevoie să se hrănească cu ele, astfel încât există un sens în care Petru e chemat să-l urmeze pe Ioan nu mai puțin decât Ioan pe Petru, «ca atunci când [Ioan] îi spune: „E Domnul!” după pescuitul miraculos. Și aici *Petru*», continuă părintele Lepori, «*ascultă de carisma lui Ioan*, fiindcă tocmai, îl ajută să-l recunoască pe Cel Înviat prezent, spre care, e primul care se aruncă în apă pentru ca toți ceilalți să poată, încă și pentru totdeauna, să-l urmeze spre Isus».²⁷

5. Autoritate și autoritate a persoanei [autoritate recunoscută, n. tr.]: de la Biserică, la mișcare

A doua observație: dezvoltând ulterior această idee, introdusă în magisteriul Bisericii de către Ioan Paul al II-lea, Benedict al XIV-lea a adăugat o specificare importantă pentru noi: această co-esențialitate, adică această unitate dinamică între elementul instituțional și elementul carismatic, nu se referă numai la relația dintre realitățile carismatice precum CL și autoritatea Bisericii. Se referă și la viața internă a realităților carismatice – mai ales atunci când e vorba de a le garanta acestor realități continuitatea și dezvoltarea după moartea fondatorului lor. În *Iuvenescit Ecclesia* citim: «Papa Benedict, pe lângă a sublinia coesențialitatea lor, a aprofundat afirmația predecesorului Său, amintind că „în Biserică și instituțiile esențiale sunt carismatice [adică în ele acționează eficient Spiritul Sfânt, să ne gândim la sacramente] și, pe de altă parte, carismele trebuie, într-un fel sau altul, să se instituționalizeze pentru a avea coerență și continuitate. Astfel ambele dimensiuni [...] concurează la a face prezent misterul și acțiunea salvifică a lui Cristos în lume”».²⁸

Cele două dimensiuni «*concurează*» să-l facă prezent pe Cristos – afirmă papa Benedict –, un pic cam ca Simon și Ioan care *aleargă împreună* la Mormânt. Și asta, grijă mare, *în orice realitate eclezială*, inclusiv într-o realitate carismatică precum a noastră, dacă ea vrea să dureze în timp. Ei bine, sunt toate astea o trădare a gândirii lui Giussani despre ce ar fi trebuit să devină mișcarea după plecarea sa? A spune că și în realitatea noastră e nevoie să existe această întrepătrundere între autoritate obiectivă și autoritate carismatică, în care cele două elemente au nevoie unul de altul dar totuși nu se confundă unul cu altul, înseamnă a trăda *ideea de viitor al mișcării* pe care o avea don Giussani? Cred că trebuie să ne punem foarte serios această întrebare. Eu sunt convins că nu asta înseamnă. Am auzit adesea repetându-se, în lunile astea, mai ales cu referire la sfârșitul celebrului text «Sacrificiul cel mai mare e să-ți dai propria viață pentru lucrarea Altuia»²⁹ - asupra căruia vom avea cu siguranță ocazia să poposim – că Giussani propune o viziune a funcției autorității în mișcare care este analogică cu cea a Bisericii. Făcând precizările cu pricina – asupra cărora nu mă pot opri acum –, împărtășesc această observație. Nu există dubii că Giussani propune această analogie. Dar chestiunea se referă fix la cum concepem noi autoritatea în Biserică: dacă o concepem ca fiind bazată pe unitate dar și pe distincție între Petru și Ioan, între elementul instituțional și cel carismatic, sau o concepem diferit, de exemplu teoretizând că Petru și Ioan ar trebui

²⁷ *Ibidem*, p. 61.

²⁸ Congregația pentru Doctrina Credinței, Scrisoarea *Iuvenescit Ecclesia*, 10.

²⁹ Acum în *Generând urme în istoria lumii*, unde fragmentul cel mai des citat a fost republicat în formă definitivă: «Aceasta este virtutea noastră: confruntarea cu carisma în originalitatea ei prin efemerul de care Dumnezeu se servește. Revine aici importanța efemerului. Deocamdată, confruntarea este în ultimă instanță cu persoana prin care a început totul. Ea poate să dispară, dar textele lăsate și urmarea neîntreruptă – dacă Dumnezeu va vrea – a persoanelor indicate ca punct de referință, ca interpretare adevărată a ceea ce s-a întâmplat, devin instrumentul necesar pentru corectare și pentru reînsoțire; devin instrumentul necesar pentru moralitate. Linia punctelor de referință indicate este lucrul cel mai viu al prezentului, deoarece un text singur poate chiar să fie interpretat rău; este greu să fie interpretat rău, dar se poate întâmpla» (L.Giussani-S. Alberto-J. Prades, *Generând urme în istoria lumii*, op. cit., p. 102-103).

să se contopească *mereu și obligatoriu* într-o singură persoană, ceea ce ar însemna că șeful ar trebui să fie cel mai carismatic și cel mai carismatic – presupunând că se poate stabili care e – ar trebui să fie șeful. Îngăduiți-mi să termin această a doua observație cu un citat al lui don Giussani. Așa cum se știe, mai ales în textele care provin din anii '90, adesea și de bunăvoie, Giussani face o distincție între două accepțiuni diferite ale cuvântului autoritate, accepțiuni care corespund exact polarității Petru/Ioan despre care vorbim.³⁰ La Exercițiile din 1993, de exemplu, este întrebat: «Care este relația dintre autoritatea carismei și autoritatea persoanei?». Iată răspunsul său: «Autoritatea în carismă, ca să fim foarte simpli, e cea pe care o recunoaște Biserica. Biserica recunoaște responsabilitatea unei carisme. Autoritatea persoanei e dată de participarea pe care o trăiește cineva la viața celui care are autoritatea. Eu pot avea o autoritate în carismă care e de interes pentru mișcare și poate fi cel mai mic dintre voi care trăiește această carismă cu o atare vitalitate, cu o atare sinceritate și o atât de mare umilință încât mă depășește pe toate părțile și eu însumi mă uit la el și încerc să învăț semnificația carismei al cărei garant și călăuză sunt. Semnificația acestei carisme e revelată de cei care în simplitatea inimii lor trăiesc darul făcut de către Spirit și astfel rămân autoritate de facto. Autoritatea persoanei este cea care solicită și edifică. Autoritate este cel care asigură strada. Autoritatea asigură strada justă; autoritatea în măsura în care este recunoscută de Biserică. Autoritatea persoanei încălzește pașii, face ca strada să fie frumoasă, face ca drumul să fie convins, ne face mai capabili de sacrificiu atunci când trebuie făcut unul. Autoritatea personală este o sfințenie, autoritatea o îndatorire».³¹

³⁰ În acest sens, e demn de atenție următorul text, extras din «Autoritatea devine o preferință» în: L. Giussani, «*Tu*» (*o dell'amicizia*), op. cit., p. 130-132: «Trebuie să distingem înainte de toate autoritatea ca *moment*, de autoritatea ca tip de prezență, capacitate de prezență care *in mod normal* devine rechemare, care tinde în mod normal să devină rechemare: atunci când persoana aceea e de față – deja o știi –, persoana aia, mai mult sau mai puțin, te recheamă. Pe urmă este, un al treilea aspect, autoritatea care în structură, în organismul trupului lui Cristos, și deci în organismul acelei bucațele de trup al lui Cristos care este compania vocațională, îndeplinește un *rol* reprezentativ al rechemării. Aici doar răspunsurile la întrebările voastre pot clarifica, altfel se poate ține un discurs analitic, se depune un efort pentru un discurs analitic. Pentru că acest cel de-al treilea caz lasă intact faptul că persoana care îndeplinește acel rol ar fi ca această rechemare la Domnul sau rechemarea la Domnul să rămână rolul ei, obiectivitatea rolului ei. Pentru faptul că există un responsabil al casei, ideea de responsabil al casei este un rol care recheamă la Dumnezeu: prin rol, prin structură recheamă la Dumnezeu. Poate fi, ca persoană, persoana care ne împiedică cel mai mult – astfel încât pentru a o accepta trebuie să depunem un efort sau să depășim multe impresii precedente care se pun de-a curmezișul. Oricum, acestea sunt cele trei cazuri ale autorității ca miracol. *Primul*, autoritatea ca eveniment izolat, ca *moment excepțional*: de exemplu, la o întâlnire, o intervenție care impresionează. [...] Autoritatea, înainte de toate, ca un moment excepțional prin care cineva este rechemat. *Al doilea*, autoritatea ca fizionomie de viață care face firească *prezența sa ca rechemare* la Domnul: când e de față acea prezență, o rechemare la Domnul are loc mereu, mai devreme sau mai târziu, într-un fel sau altul. Și apoi, *al treilea*, avem autoritatea ca miracol în calitate de *rol*, pentru că faptul că există o autoritate ultimă în lume care spune adevărul, care judecă toate judecățile oamenilor din punctul de vedere al adevărului ultim – vorbesc despre Papa – acesta este un miracol absolut. Dar că, într-o adunare de oameni care se întâlnesc pentru că e Domnul cu ei, faptul că într-o astfel de adunare este cineva care conduce, revindicând cuvintele potrivite, judecând în mod ultim comportamentele, care și fără să știe s-o demonstreze are un spirit conson cu cel al Papei, și acesta este un miracol. Poate fi un mare fraier și totuși să aibă acest rol. De aceea și autoritatea ca rol, nu doar că nu e de neglijat, ci scoate la lumină puritatea privirii noastre. Și trebuie s-o urmărim întrucât o spune conținutul rolului ei, nu întrucât e cutare persoană.

Ce anume înseamnă „spune conținutul rolului ei”?

Care este conținutul rolului ei? Să te recheme la Cristos. Atunci, dacă îți spune: „La ora 7.30 sunt laudele”, te recheamă la Cristos: este conținutul rolului ei. Dacă spune: „Acum facem silențiu. Nu prea este silențiu în casa asta...”, te recheamă, își îndeplinește un rol, și poate că ea ora de silențiu o face rău. Adică, lucrul care pe tine te ajută nu este felul ei de a se purta, ci este rolul ei; și asta e ceea ce te impresionează. Îți spune: „Nu, asta da, asta nu”, nu ca o părere, este rechemarea regulii».

³¹ L. Giussani, *Un avvenimento nella vita dell'uomo* [Un eveniment în viața omului, n. tr.], îngrijit de J. Carrón, Bur, Milano 2020, p. 249.

6. Un corolar intrigant: de ce Petru și nu Ioan?

A treia observație, mai mult decât o observație e un fel de dublă provocare sau întrebare. Am putea să ne întrebăm în acest punct: de ce însuși Isus, Domnul, a vrut să-i dea Bisericii această formă, adică a vrut să existe această polaritate între carismă și instituție, între Ioan și Petru? Ca s-o spunem mai pe față – cum l-am auzit făcând pe fratele meu, don Paolo, care este un cercetător pasionat al Evangheliei după Ioan –: dacă e adevărat că toată Evanghelia lui Ioan nu face altceva decât să insiste asupra faptului că Ioan este *discipolul iubit*, cel care a fost cel mai aproape de Isus în momentele cruciale, cel mai inteligent și mai profund și chiar cel mai ascultător și docil maestrului, de ce totuși în Ioan 21 Isus îi dă lui Petru și nu lui sarcina de a-i paște oile? De ce Isus îl alege pe Petru, care chiar l-a renegat, și nu-l alege pe Ioan ca să fie șeful?

În sfârșit, vă las două întrebări:

Prima întrebare: de ce Domnul a vrut să existe această ireductibilă tensiune între autoritate a persoanei și autoritate, între carismă și instituție, astfel încât nu există un *punct unic* prin care trece toată profeția, tot harul, toată acțiunea Spiritului, deși există un *punct ultim* care servește drept criteriu de discernământ?

A doua întrebare: de ce Isus nu l-a ales pe cel mai carismatic, adică pe Ioan sau pe Paul, ci pe Petru ca să fie acest criteriu ultim de discernământ?

Nu vreau să răspund acum la aceste două întrebări. Vă invit pe fiecare dintre voi să meditați la ele. Este modul în care putem privi acest moment și viitorul companiei noastre.